

KLAGANDE

Vård- och omsorgsnämnden i Osby kommun
283 80 Osby

MOTPART

██████████ ██████████

Ombud: Jurist Sofie Stråhlén
Frösunda
Sundstorget 2
252 21 Helsingborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 24 november 2016
i mål nr 1997-16, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom i den överklagade delen och fastställer Vård- och omsorgsnämnden i Osby kommuns beslut den 2 februari 2016.

YRKANDEN M.M.

Vård- och omsorgsnämnden i Osby kommun yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut samt anför bl.a. följande. Utredningen i målet ger inte stöd för att ██████████ är berättigad till fler timmar personlig assistans än vad nämnden redan beviljat honom. Det är inte visat att han har rätt till personlig assistans för tillsyn. Det är inte komplicerat att se om han blir för varm och det borde

kunna göras naturligt i vardagen. Någon speciell tid behöver därför inte avsättas för detta. I de medicinska utlåtandena framgår inte att [REDACTED] [REDACTED] behöver ständig övervakning för eventuell nedkylning. Det framgår inte heller av läkarintyg eller föräldrarnas redogörelse hur ofta, om ens någonsin, [REDACTED] råkat i medicinska svårigheter till följd av sin diagnos. Det har inte heller förekommit i skolan under alla skolår. Skolan arbetar för att [REDACTED] ska vara så självständig som möjligt. Det innebär t.ex. att han själv hämtar sina kylklampar efter rast och använder dem om det behövs. Rektorn uppger att [REDACTED] fungerar som andra barn. Rektorn uppger vidare att föräldrarna vill att han ska få en egen elevassistent. Skolan har dock bedömt att det inte behövs och att det snarare skulle vara negativt för honom. Han har i dag inte någon som följer just honom i skolan och det fungerar bra.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Hans medicinska tillstånd är enligt det medicinska underlaget förenat med hög dödlighet. Han har därför ett behov av tillsyn för att kunna förebygga livshotande konsekvenser av sitt tillstånd. Varken nämnden eller skolan har dock tagit situationen på allvar. Trots att nämnden uppger oro över hans utvecklingsmöjligheter har han inte beviljats personlig assistans i syfte att stötta sin självständighet. Han har huvudsakligen beviljats tid för sina grundläggande behov. Därutöver har han beviljats personlig assistans för sjukvårdsbesök samt endast två timmar i veckan för fritidsaktiviteter som kan bidra till ett mer självständigt liv. Det innebär att han för tid därutöver inte kan gå ut i trädgården eller hem till någon kompis utan att någon i familjen följer med. Att han inte beviljas personlig assistans för tillsyn utgör därmed inte bara ett hinder för honom att uppnå goda levnadsvillkor utan även ett hinder för hans självständighet. Han har ett medicinskt styrkt tillsynsbehov som klart går utöver vad som är normalt förekommande för barn i hans ålder, vilket framgår särskilt av läkaren [REDACTED] läkarutlåtande den 21 september 2015.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet är om [REDACTED] har rätt till insatsen personlig assistans för tillsyn.

Nämnden har beviljat [REDACTED] personlig assistans med sammanlagt tio timmar per vecka avseende bl.a. personlig hygien och fritidsaktiviteter. Nämnden har inte beviljat honom någon tid för tillsyn. [REDACTED] menar däremot att han på grund av sitt medicinska tillstånd är i behov av personlig assistans för tillsyn under i princip hela sin vakna tid.

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] har ett ovanligt genetiskt tillstånd som bl.a. leder till att han inte kan svettas normalt. Tillståndet medför svårigheter att reglera kroppstemperaturen, vilket innebär att han kan må dåligt och förlora medvetandet om han blir för varm.

När det gäller [REDACTED] uppgifter om behovet av tillsyn anger [REDACTED] i läkarintyget den 21 september 2015 att föräldrarna behöver vaka över sonen och se till att han kyls ned på ett adekvat sätt när han blir varm. Även i andra medicinska underlag beskrivs [REDACTED] medicinska tillstånd och vilka följder det kan få. I dessa underlag finns dock inte någon individuell bedömning när det gäller hur det medicinska tillståndet påverkar just [REDACTED]. Det finns inte heller dokumenterat hur ofta eller om han överhuvudtaget har drabbats av medicinska svårigheter till följd av sitt tillstånd. Av de uppgifter som lämnats av skolan framgår att han där inte har drabbats av några medicinska svårigheter. Skolan uppger också att [REDACTED] fungerar som andra barn i de allra flesta situationer samt att han själv hämtar sina kylklampar efter rast och använder dem om det behövs.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till det som i övrigt har kommit fram i målet anser kammarrätten att den sammantagna utredningen inte ger stöd för att [REDACTED] har ett behov av tillsyn som går utöver normalt

föräldraansvar på ett sådant sätt som ger rätt till personlig assistans.
Kammarrätten anser alltså att [REDACTED] inte har rätt till personlig
assistans utöver den tid som nämnden redan har beviljat honom.
Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Raymond Grankvist

Maria Fröberg

Ewa Mårdberg
referent

/Sofia Pehrsson

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
Avdelning 1

DOM
2016-11-24
Meddelad i Malmö

Mål nr
1997-16

KLAGANDE

██████████ ██████████

Ombud: Sofie Stråhlén
Frösunda
Sundstorget 2
252 21 Helsingborg

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Osby kommun
283 80 Osby

ÖVERKLAGAT BESLUT

Vård- och omsorgsnämndens beslut den 2 februari 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet delvis på så sätt att ██████████
██████████ förklaras berättigad till personlig assistans avseende tillsyn som annat personligt behov.

Målet visas åter till Vård- och omsorgsnämnden i Osby kommun för vidare prövning av insatsens omfattning i enlighet med vad som anges i skälen för avgörandet.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Förvaltningsrättens beslut om inhibition den 11 mars 2016 gäller inte längre.

Dok.Id 344173

Postadress
Box 4522
203 20 Malmö

Besöksadress
Kalendegatan 6

Telefon
040-35 35 00
E-post: kansli1.fma@dom.se
www.forvaltningsrattenimalmo.domstol.se

Telefax
040-97 24 90

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

██████████ lider av flera, samverkande funktionsnedsättningar. Han bedöms ostridigt tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS.

Genom beslut den 2 oktober 2015 beviljades ██████████ personlig assistans enligt LSS med 18 timmar 10 minuter per vecka. I beslutet angavs att beslutsperioden startar den 1 oktober 2015 och att beslutet fattas i avvaktan på att Försäkringskassans beslut vinner laga kraft, dock längst till den 1 oktober 2016.

Vård- och omsorgsnämnden beviljade därefter genom den nu överklagade beslutet ██████████ personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med 10 timmar per vecka. Genom samma beslut avslogs ██████████ ansökan om personlig assistans därutöver, dvs. med 72 timmar 30 minuter under lovveckor och med 63 timmar 30 minuter under skolveckor. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande. ██████████ bedöms ha ett behov av stöd vad gäller grundläggande behov avseende personlig hygien, hjälp på toaletten samt att rensa sin gomsplatt då mat fastnat. Han bedöms även ha ett behov av stöd vid fritidsaktiviteter och vid läkarbesök. ██████████ behov av tillsyn för sin oförmåga att reglera kroppstemperatur bedöms inte som ett assistansberättigat behov. Att man måste ha tillsyn 24 timmar/dygn för att överleva måste betraktas som en uppgift för sjukvården. Enligt HFD 2015 ref. 46 är övervakning för icke psykiskt funktionshindrade inte ett grundläggande behov. Att omvandla behovet till att inte vara grundläggande saknar betydelse då det kan anses vara kopplat till ██████████ överlevnad samt mycket omfattande.

Förvaltningsrätten beslutade den 11 mars 2016 att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla, innebärande att beslutet från den 2 oktober 2015 fortsätter gälla under den tid det överklagade beslutet är inhiberat.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

██████████ yrkar i första hand att han ska beviljas personlig assistans med yrkade 82 timmar och 15 minuter under lovveckor och 73 timmar och 30 minuter under skolveckor. I andra hand yrkar han att förvaltningsrätten ska fastställa att han har rätt till assistansersättning och återförvisar ärendet till vård- och omsorgsnämnden för ny beräkning av hans behov av personlig assistans. Han anför bl.a. följande till stöd för sin talan.

Vård- och omsorgsnämnden har fattat sitt beslut utan att göra något hembesök. Det har inte heller gjorts någon ADL-bedömning. Hans tillstånd varierar under en dag och även under en längre period. Han har både kognitiva och fysiska svårigheter. Han vill klara av saker själv men orken räcker inte till. Att han inte orkar beror inte på en särskild diagnos utan på en kombination av alla hans svårigheter. Bedömningen av tidsåtgången för de olika momenten är allt för snävt tilltagen med tanke på alla de svårigheter han har. Han vill gärna visa sig duktig i skolan och tar ut alla sina krafter där. Han är oftast i det närmaste medvetlös när han kommer från skolan, vilket också är styrkt i de medicinska underlagen. Han förutsätter att läkaren utifrån sin profession och kunskap om honom samt hans diagnos faktiskt bedömt att han kan styrka att █████ hamnar i ett sådant tillstånd oavsett om uppgiften har framkommit genom observation eller genom uppgifter från föräldrarna. Hans föräldrar är mycket oroliga för hur behandlingen av hans symtom har skötts av skolan och de upplever att skolan inte har insett allvaret i hans funktionsnedsättning eller hur viktigt det är med rätt behandling. Föräldrarna har haft ett särskilt möte med skolans personal samt behandlande läkare för att gå igenom hans skolgång i förhållande till hans sjukdomsbild. En ny handlingsplan har tagits fram tillsammans med skolan.

Han yrkar på tillsyn all vaken tid som ett grundläggande behov eller som ett övrigt behov. Utifrån kommunens bedömning att behovet av tillsyn är

mycket omfattande och dessutom är kopplat till hans överlevnad bör han beviljas assistans all vaken tid för tillsyn som övrigt behov med visst avdrag för föräldraansvar. Sju timmar per vecka utgör ett rimligt föräldraansvar för barn i hans ålder. Vad gäller de uppgifter som doktor [REDACTED] ska ha lämnat vid telefonsamtal den 6 november 2015 om att övervakning är sjukvårdens ansvar har han inte fått ta del av dessa uppgifter tidigare, varken skriftligt eller muntligt. Han ifrågasätter vidare om läkaren fått objektiv och adekvat information vid tillfället för att göra den aktuella bedömningen över telefon. När det gäller tanken på att hans tillsynsbehov skulle falla in under hälso- och sjukvårdslagen måste noteras att han inte ordinerats inläggning av detta skäl samt att sjukvården inte heller meddelat honom att behovet borde tillgodoses av sjukvårdspersonal. Att tillsynsbehovet föreligger är ostridigt, likaså att det hittills tillgodosetts utanför sjukhusmiljö och av andra än sjukvårdspersonal. Han behöver någon som hela dygnet med jämna mellanrum känner efter så att hans kroppstemperatur är normal. En person som ska hjälpa honom måste ha adekvat utbildning i funktionsnedsättningen och känna till att utebliven behandling, dvs. nedkylning, får allvarliga konsekvenser. Personen behöver vidare känna till metoder för att kyla ned honom samt känna till att han inte bör vistas någonstans där det är varmt. Det behövs inte någon medicinsk utbildning och/eller utrustning för att tillgodoses hans behov av tillsyn. Behovet kan därför inte likställas med sjukvårdande behandling utan snarare med egenvård. Han kan svara på frågor om hur han mår men säger inte på egen hand att han mår dåligt. Han kan inte heller självständigt sköta behandlingen av symtomen. För det fall kommunen vidhåller sin bedömning att han har behov av hjälp från någon med ingående kunskap om honom görs det gällande att han har en sådan psykisk funktionsnedsättning som krävs för att kunna beviljas personlig assistans för sådan annan hjälp. I så fall ska inget föräldraansvar dras av.

Vad gäller andra övriga behov har det gjorts en för snäv bedömning särskilt gällande aktiviteter som endast beviljats med två timmar per vecka. Han

yrkar på tid för aktiviteter med 2,5-3 timmar per vecka. Han bör absolut inte vistas ensam utomhus med tanke på att det då är svårare att hålla kroppstemperaturen med hänsyn till klädsel och att han rör sig mycket. På helgerna när han är hemma och hans tillstånd sköts som det ska är han piggare och orkar med fler aktiviteter. En tioåring har ofta flera aktiviteter i veckan och leker därutöver med kamrater.

Nämnden bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande.

Utredaren har en mycket god kännedom om familjen och sedan det första beslutet 2012 har ett tiotal hembesök gjorts. Familjen och Frösunda assistans har erbjudits tid för träff med utredaren men detta avbokades. Frösunda assistans har informerats om att de kan lämna förslag på nya tider men har inte återkommit. En ADL-bedömning har begärts in och flera påminnelser har gjorts. Det är den som ansöker om en förmån som ska visa att förutsättningarna för att beviljas denna är uppfyllda.

Det medicinska underlag som inkommit ger ingen information om att någon läkare gjort hembesök för att styrka det tillstånd [REDACTED] befinner sig i när han kommer hem från skolan. Det är nämndens uppfattning att denna information kommer från vårdnadshavarna. Utredaren har via telefon ställt den specifika frågan till doktor [REDACTED] vid endokrinologmottagningen i Lund om av vilken anledning barn med [REDACTED] sjukdom avlider och om man genom assistans 24 timmar per dygn kan förhindra detta. [REDACTED] har då svarat generellt, att en sådan övervakning är en fråga för sjukvården och inte för en personlig assistent.

I de upplysningar som ges från skolan framkommer att han inte har speciella behov där utan att han till största delen fungerar självständigt. De nu inkomna minnesanteckningarna avser skoldag och skolarbete. Uppgifterna ger inte nämnden anledning att se annorlunda på tidigare lämnade uppgifter.

Nämnden noterar vidare det motsägelsefulla i att [REDACTED] beskrivs som medvetlös av utmattning då han kommer hem från skolan och inte trots god vilja orkar sköta sina grundläggande behov men ändå önskar mer tid för fritidsaktiviteter.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 7 § LSS har personer som anges i 1 § LSS rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

I 9 § 2 LSS anges att en av insatserna för särskilt stöd och service är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans. Enligt 9 § 2 LSS avses med personlig assistans enligt 9 a § första stycket LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har enligt 9 a § andra stycket LSS även rätt till insats enligt 9 § 2 LSS för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Vid bedömningen av ett barns rätt till personlig assistans ska föräldrarnas ansvar beaktas på så sätt att tid ska beräknas endast för sådan hjälp barnet behöver som inte ingår i det vanliga föräldraansvaret. Enligt praxis ska om-

fattningen av föräldraansvaret för det funktionsnedsatta barnet jämföras med behovet hos ett barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning.

Förvaltningsrättens bedömning

Som nämnts ovan är det ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS och att han på grund av sitt funktionshinder har rätt till personlig assistent enligt 9 § 2 LSS. Frågan i målet gäller tidsåtgången för den hjälp han behöver till följd av sitt funktionshinder och i vilken omfattning personlig assistans ska utgå.

I läkarintyg från den 21 september 2015 och den 4 februari 2016 anges bl.a. följande. [REDACTED] lider av så kallad ektodermal dysplasi orsakad av en mutation i RIPK4-genen. Detta är ett tillstånd som drabbar hud, munhåla, svalg, öron och ögon. [REDACTED] har svårigheter att svettas vilket påverkar temperaturregleringen. När [REDACTED] blir varm kan han bli så påverkad att han förlorar medvetandet. Föräldrarna måste därför vaka över [REDACTED] och se till att han kyls ned på ett adekvat sätt. Han har också hörselnedsättning, opererad läpp-käk-gomspalt med kvarstående svårigheter att svälja och stora problem från ögonen.

I skrivelse från [REDACTED] klasslärare den 22 oktober 2015 anges bl.a. följande. [REDACTED] springer själv ut på rasterna och de har inte upplevt att han blir trött av förflyttning. Han är inte med på idrotten. Han klär själv av och på sig i skolan och behöver inte någon hjälp med detta. [REDACTED] äter själv och tar mat och delar den själv. Han får även passerad mat. De har inte upplevt att han satt maten i halsen eller att han har några andra problem kring matsituationerna. [REDACTED] klarar toaletsituationerna själv utan stöd av någon på skolan. – Skolan har upprättat en handlingsplan med information till personalen om vad som gäller framför allt på grund av att [REDACTED] har svårt att svettas.

Personlig hygien

██████████ har beviljats personlig assistans med 24 minuter per dag avseende dusch och insmörjning. Vidare har han beviljats assistans avseende nedre hygien samt tvätt av ögon och öron med 4 minuter per dag samt avseende tandborstning med 8 minuter per dag. Han har också beviljats assistans för att torka sig i samband med toalettbesök med 4 minuter per dag och avseende nedre tvätt då han ibland inte kan hålla urinen med 15 minuter per vecka. Han har även beviljats assistans med 45 minuter per vecka i samband med att han inte kan hålla urinen nattetid. Han har beviljats assistans för nagelvård med 10 minuter per vecka.

Förvaltningsrätten finner inte anledning att göra någon annan bedömning i dessa delar. Den av vård- och omsorgsnämnden beräknade tidsåtgången får därmed anses rimlig.

Av- och påklädning samt måltider

██████████ har ansökt om personlig assistans för av- och påklädning bl.a. på morgonen, efter skolan och på kvällen. Mot bakgrund av vad som framgår av lärarens uttalande om ██████████ hjälpbehov i skolan anser förvaltningsrätten inte att utredningen i målet ger stöd för att ██████████ är i behov av hjälp vid samband med av- och påklädning i hemmet. Vård- och omsorgsnämnden har därmed haft fog för sitt beslut i denna del.

Vad gäller måltider har ██████████ i ansökan om personlig assistans uppgett att han på grund av sin gomspalt har svårigheter i samband med intagande av föda då maten kan komma upp ur näsan och han kan sätta i halsen. Han har vidare uppgett att han får finfördelad mat hemma och att han kan äta själv men att någon alltid måste sitta med honom eftersom han riskerar att sätta i halsen. På morgonen och kvällen matas han. Vård- och

omsorgsnämnden har beviljat [REDACTED] assistans för hjälp med att rensa vid gomspalten med 15 minuter per vecka.

Inte heller på denna punkt framgår det att [REDACTED] har något hjälpbehov under skoltid. Enligt förvaltningsrättens mening är det inte genom utredningen i målet är visat att [REDACTED] har behov av hjälp i samband med måltider utöver den beviljade tiden.

Grundläggande behov av tillsyn

Av utredningen framgår att [REDACTED] behöver tillsyn till följd av att han inte kan reglera sin kroppstemperatur för att inte drabbas av fysiska konsekvenser. Den hjälp han behöver i det avseendet förutsätter dock inte någon ingående kunskap om hans psykiska funktionshinder, utan framstår som av uteslutande fysisk karaktär. Den hjälpen kan därför inte tillgodoses som ett grundläggande behov.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten inte anledning att göra någon annan bedömning än den som nämnden har gjort när det gäller [REDACTED] grundläggande behov.

Andra personliga behov

Förvaltningsrätten anser inte att utredningen ger stöd för annat än att behovet av personlig assistans i samband med fritidsaktiviteter och läkarbesök tillgodoses genom den beviljade tiden om 2 timmar per vecka för respektive insats.

[REDACTED] gör gällande att han har behov av tillsyn under all vaken tid med anledning av sin oförmåga att reglera kroppstemperaturen. Av utredningen framgår att [REDACTED] oförmåga att svettas medför att han

riskerar att få en för hög kroppstemperatur och att han då behöver kylas ned. Annat har inte heller framkommit än att [REDACTED] inte själv kan be om hjälp eller på egen hand vidta nödvändiga åtgärder. Skolan har också en handlingsplan som innebär att personalen ska vara beredd att ingripa om det behövs. Detta innebär enligt förvaltningsrättens mening att det föreligger ett visst behov av tillsyn även utanför skoltid som går utöver föräldraansvaret. Utredningen i målet ger inte stöd för att behovet är sådant att det ska tillgodoses genom hälso- och sjukvårdsinsatser och inte genom personlig assistans. [REDACTED] är därmed berättigad till personlig assistans för tillsyn som annat personligt behov. Behovet omfattar emellertid inte all vaken tid, som han gör gällande. Det ankommer på vård- och omsorgsnämnden att närmare utreda och bestämma omfattningen av behovet av personlig assistans avseende tillsyn.

Sammanfattningsvis ska överklagandet således bifallas på så sätt att [REDACTED] [REDACTED] är berättigad till personlig assistans avseende tillsyn som ett annat personligt behov. Det ankommer på vård- och omsorgsnämnden att närmare utreda och bestämma omfattningen av insatsen. I övriga delar avslås överklagandet. I och med denna dom upphör rättsens inhibitionsbeslut från den 11 mars 2016 att gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B)

Kerstin Hardgren

I avgörandet har även nämndemännen Asterios Bratanis, Jeanette Jonsson Berglund och Bo Kronvall deltagit. Rätten är enig.

Kristina Franzén har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.